

munkánkat összefogó erdőgazdaságok jövő profiljukat elsősorban az erdőtelepítésre és fásításra állítják át. Nem elég, hogy csak az igazgató tekintse szívügyének: ezt a nagy és az egész dolgozó nép jólétére kiható munkát minden dolgozó érdeklődésének és segítségnyújtásának központjába kell állítani! Ezért nagyjelentőségű és értékes megmozdulás Joó György, marosillei pagonyvezetőnek az országos értekezleten bejelentett az a kezdeményezése, hogy a szegedi erdészet összes dolgozói — felismerve a fásítás hatalmas jelentőségét — a minisztertanácsi határozat végrehajtásának ilyen irányú előmozdítása érdekében vállalták egy-egy községnek vagy városnak a fásítás terén való patronálását. Bízunk benne, hogy ez a példa számos erdőgazdaságban követőkre talál és az Országos Erdészeti Egyesület társadalmi munkája országos mozgalommá szélesíti.

El kell hárítani a fásítás nehézségeit! Ahol az állami erdők a megye területén nem oszlanak meg egyenletesen, gondoskodni kell a szakemberek megfelelő átcsoportosításáról, fásító erdészkerületek vagy erdészetek felállításáról. A fásítást irányító és ellenőrző dolgozókat motorkerékpárral kell ellátni, hogy a szétszórta fekvő munkahelyeiket gyakrabban felkereshessék. A megyén belül valamennyi fásítást anyagellátás terén és pénzügyi vonatkozásban is egységes irányítás alá kell vonni. Ezek az intézkedések biztosítani fogják a fásítókkal való szoros, jó kapcsolat kialakítását és a munkák jobb, eredményesebb elvégzését.

A Minisztertanács nagyjelentőségű határozata megmutatta a helyes utat, amelyen a szakembereknek haladniuk kell és az erdőkívüli fásítás feladatait a legfontosabbak közt emelte ki. Ennek szellemében végezze minden szakember a munkáját, ha van igazi hivatásérzete és kitűzött nemes célja, s ez a cél elsősorban az lehet, hogy leküzdve minden nehézséget, lelkesen vesz részt az országfásítás szép, alkotó munkájában.

Kopárfásítás a „Hegyközi medencében”

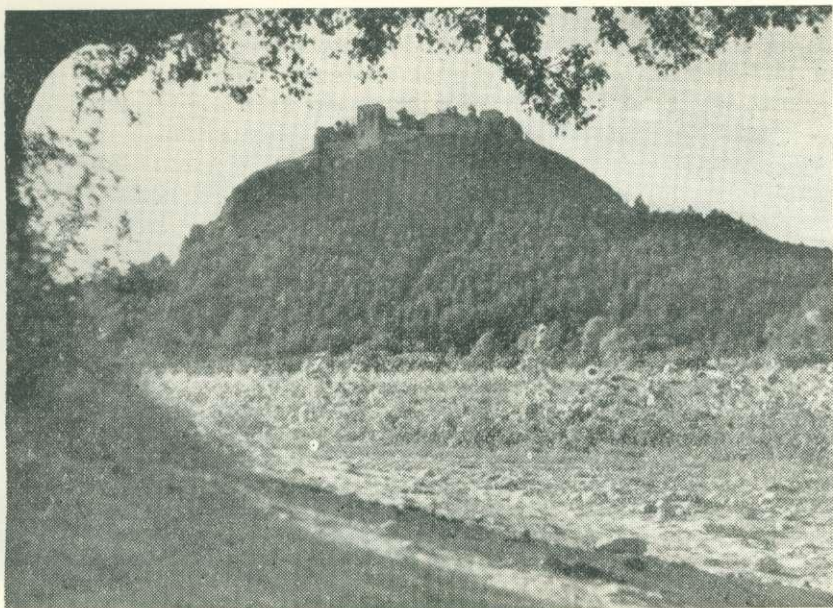
SCHUDICH NÁNDOR
erdőrendezési kirendeltség vezető

A Hegyközi medence az Eperjes-tokaji hegyhálózat délkeleti nyúlványán, a kosice-sátoraljaújhelyi műút két oldalán, 120—896 m tengerszint feletti magasságban és mintegy 30 km hosszúságban terül el. A kemény vulkáni kőzetekből, főleg riolitból, andezitből és tufáikból álló hegyhálózatra az egymásra tornyosuló kúp- és sátoralakú hegyek jellemzők, s az egész vidéknek az erős tagozódottság képét adják. A hegyek alakjától ered a jelenleg használatos „Sátorhegység” erdőgazdasági táj elnevezés is. A kemény vulkáni lávák és csatornakitöltések alkotják a mostani hegykúpokat és gerinceket, míg a lapos medencéket többnyire a riolit tufák képződményei töltik fel.

Az alapkőzet maladéka köves, kavicsos, helyenként durva szemcsés (főleg Kis- és Nagyhuta határában) és csak kevés helyen, — főleg az alsóbb lapályosabb részeken — erősen kötött sárga, vagy vörösbarna agyag. A riolit, vagy andezit alapkőzettel bíró talajoknál — ha a termőréteget a faállomány letarolása, majd az azt követő nagyobb mértékű legeltetés következtében az esővíz lemossa — hamar beáll az elkopárosodás. De még a lankásabb hegyoldalakon is, ahol elég mély a talaj, a hosszantartó és korlátlan legeltetés nyomán a csapadékvíz romboló hatására könnyen keletkezik vízmosás, s az évről évre mélyül és szélesedik.

A Hegyköznek úgyszólván minden községe határában megtaláljuk a mértéktelen legeltetés folytán keletkezett kopárokat, vízmosásokat. Talán nem végzek hiábavaló munkát, ha beerdősítésünknel észlelt tapasztalataimról röviden beszámolok.

Az erdészet legnehezebb feladata a multban a sziklakopárok befásítása volt. Ilyenek voltak pl. a Füzer község határában lévő Várhegy, Nagykopaszka, Akasztóhegy déli, délnyugati és nyugati oldalai. E helyeken an-

Füzer vára

nak idején az erdősítést ősszel a rétegvonalak mentén csákánnyal kivájt 40—50 cm mély és ugyanolyan széles gödrök kiképzése és ott, ahol szűkös volt, humuszban gazdag erdei földdel való megtöltése előzte meg. Az erdősítés tavasszal 2—3 éves, erős gyökérzetű, válogatott erdei- és feketefenyő csemete gondos ültetésével történt. A csemete oldalgyökereit a gödör fenekén készített dombocskára ernyőszerűen terítették szét, majd érett erdei földdel betakarták és kézzel jól ledöngölték. A csemete tányérját a talaj kiszáradásának csökkentése érdekében a lejtő felőli oldalon kövekkel árnyékolták. A csemetekertből óvatosan egyszerre csak annyi csemetét szedtek ki és vermeltek el az ültetés helyének árnyékosabb részén, amennyire az aznapi ültetéshez szükség volt. Ezáltal a csemete gyökérzetét megóvták a kiszáradástól.

A Kopaszka egyes részeinek beerdősítésénél virágoskőris csemetét is felhasználtak. Ez a fanem tapasztalat szerint aránylag könnyen megered, jól bírja a legnagyobb szárazságot is, ennél fogva kopárokon a talaj előzetes megkötésére ajánlható. Utána már könnyebb feladat talajjavítás céljából az erdei- vagy feketefenyő közbeelegyítése. Hátránya a virágoskőrisnek, hogy 20° körüli tartós hideg esetén földfeletti része könnyen el-

fagy. Ilyenkor tavasszal számos tősarjat hajt és erősen elbokrosodik, úgyhogy a sarjcsokrok ritkítása válik szükségessé.

Evvel az erdősítési móddal a sziklakopárokon igen szép, zárt fekete- és erdeifenyő állományt sikerült nevelnünk. De az is tapasztalható volt, hogy hosszantartó szárazság idején, mint amilyen pl. az 1942. és 1943. évi volt, az állomány szélein több erdeifenyő törzs száradni kezdett, s ez ugyanakkor a feketefenyőnél nem volt észlelhető.

Lúcfenyő csemetével is történtek kisebb kísérletek, de mint előre látható volt, ez a fafaj a sziklakopárok befásításánál nem vált be. A lúcfiatalos az esős években szépen fejlődött ugyan, de száraz évek beköszönésével jórészt kiszáradt, sekély gyökérzetével nem tudott a hónapokig tartó szárazsággal megbirkózni. Még az északi kitettségű, feketefenyő aljnövényzettel bíró hegyoldalakon sem sikerült biztosítani a már 2,5–3 m magasságot elért lúcfiatalos fennmaradását.

A kavicsos, durva szemcsés máladékú hegyoldalak fásítása, ahol a kavicsréteg elég vastag volt, az ú. n. padkás ültetéssel — ha jó volt az előkészítés — mindig teljes mértékben sikerült. A padkákat az erdősítést megelőző ősz folyamán a helyszínen talált vagy a szomszédos erdőrészekből odahordott selejt faanyagból a rétegvonalak mentén lefektetett 15–20 cm átmérőjű fatörzsekből készítették. Ezeket azután erős tölgyfakarókkal rögzítették hogy a ráhúzott kavicsréteget a lecsúszástól megóvják. A padkasort a hegyoldalon sehol sem szakították meg, nehogy ennek helyén a lerohanó hólé, vagy záporosó az alsóbb padkákat megrongálja. A padkákon a csemeték helyének gödreit odahordott televényes erdei földdel töltötték fel. Az őszi előkészítéssel az erdei talajjal kevert kavicsréteg kellően megülepedett és a csapadékvíz is jól raktározta, úgyhogy az erdősítés tavasszal megkezdhető volt. Erdősítésre a délkeleti, déli és nyugati kitettségű hegyoldalakon 2–3 éves iskolázott, gomolyos erdei- és feketefenyő csemetét, míg a keleti és északi oldalakon, ahol a kavicsréteg televényesebb és a mikroklima párateltebb volt, 3 éves, erős gyökérzetű, kiválogatott lúccsemetét használtak.

Az így végrehajtott padkás ültetés, mint azt a füzéri és kemencepataki volt erdőgondnokság területén több mint két évtized előtti kopárfásítások, így pl. a füzéri határban Ördögvár, Gépelyoldal, Kis- és Nagyhuta határában a Feketehegy, Pokolvölgy, Vérhegyek, Teremkő és Sólomos nevű erdőrészekben végzett erdősítések bizonyítják, bár igen költséges, de mindig eredményes volt. A padkákkal beépített és ültetésre előkészített területeket még ősssel magas drótkerítéssel kerítették be, mivel éppen a kopár részek a vad kedvenc tartózkodási helyei voltak. Bekerítésük nélkül a vad folytonos mozgásával tönkre tette volna a kiépített padkákat.

A lankásabb és mélyebb talajú hegyoldalakon a legeltetés nyomán keletkezett vízmosások megkötése — a jól bevált eljárás szerint alul fűz vesszőkből, felül a helyszínen, vagy a közelben talált alkalmas gallyakból font rőzsegáttal történt. Az egy éves akác csemeték kiültetésére a következő év tavaszán került sor. Az akác szerteágazó gyökérzetével jól megköti a talajt, de ha a rőzsegátak karbantartását elhanyagoljuk, a lerohanó víz tovább mélyíti a vízmosás fenekét, sőt lazább talajon az akác felszínen futó gyökérzetét is könnyen alámossa és ezáltal veszélyezteti az erdősítés sikerét. Amellett az akác korán kiéli a talajt, 2–3 vágásforduló után növekedése erősen csökken. Ezért talajjavítási szempontból is ajánlatos már

néhány évvel a telepítés után erdei-, vagy feketefenyő közbeelegyítése. A rőzsegátak karbantartásával és a fenyőfélék közbeelegyítésével elérjük, hogy a vizmosás részben feltöltődik és talaja már alkalmassá válik mélygyökerzetű lombfanemek megtelepítésére.

Háromhuta határában, a Nagyhangyáson és Kecskéshegyen az elhanyagolt, főleg nyírral és kecskefűzzel gyéren benőtt, régi vágásterületek kocsánytalan tölgyekkel való erdősítésénél sikeresen alkalmazták az úgynevezett „létrás ültetést“.

Baloldalt: Padkás ültetés a Közép-Vérhegyen, háttérben a kőkapui volt vadászkastéllyal. — Jobboldalt: A kemencepataki Vérhegy egy részének padkás ültetéssel való erdősítése, balfelől fenyőfiatalos.

A makkal való vetés céljára a lejt-irányú „létrákban“ a nyír és fűz kivágása után ortókapával létrafok-szerűen gorbán leszedték az erősen elfüvesedett talajtakarót, s azt a létraközökbe hányták. A „létrák“ szélessége 40—60 cm, egymástól való távolságuk pedig 60—100 cm volt. A létrákban egymástól 40 cm-re eső keresztirányú sorokba, a „létrafokba“ 4—6 db. makkot szórtak el, azt 2—3 cm-re befedték, vagy betapodták. A létraközökben árnyékolás céljából Nagyhangyáson a nyír egy részét meghagyták, míg Kecskéshegyen a közöket karácsonyfa nevelés céljából lucfenyő csemetével ültették be.

Ilyen ültetési mód alkalmazásával a kikelő tölgyfiatalos szépen növekedett, a gyomoktól nem szenvedett, mert ha a nyír, vagy fűzsarjak a fejlődést gátolták, a létraközök gyomcserjéit kiirtották.

A községekől távol eső kopárfoltok keletkezése nem mindig a legeltetés, hanem sokszor a szárítószelek, a nap heve és a vadjárás együttes hatásának a következménye. Az ilyen kopárfoltokat ugyanis a Hegyközön többnyire a déli, délnyugati és nyugati, meredek hegyoldalak felső harmadrészén találjuk, rossz fejlődésű, előregedett, csúcsszáradt, nagyon gyér kocsánytalan tölgyes állománnyal. Alóluk a lombalmot a szél állandóan

a hegyoldal alsóbb részébe sodorja, növelve annak televénytartalmát, míg az alomnélküli, csupasz felsőrész egyre szárazabbá, televényben szegényebbé válik. Ma már e kopár foltok egy részét padkásültetéssel sikeresen beerdősítették, de az előrelátó erdőművelőnek arra is törekedni kell, hogy az ilyen elkopárosodásnak a lehulló lombalom lekötését elősegítő sövényekkel, fenyőfélék vagy alkalmas lombcserjék alátelepítésével elejét vegye.

Az erdész szép és hálás feladata erdőt nevelni a kopárokon. Fáradságos munkájában lelkesítse mindig az a tudat, hogy céltudatos tevékenységével a népgazdaságnak tesz hasznos szolgálatot.

Fásításainkról

B A B O S I M R E
az ERTI osztályvezetője

A Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 1040/1954. sz. határozata az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedések II. fejezetében részletesen foglalkozik az erdőn kívüli fásítások kérdésével. Minthogy 4. alpontja félreérthetetlenül az *erdőgazdaságok köteletségévé teszi a szaktanácsadást, a tervek készítését és a csemeték ingyenes juttatását*, helyénvaló és időszerű a határozat mikénti végrehajtásához néhány gondolatot fűznünk.

A feladat megoldása kettős síkon mozog: az *erdőtelepítések és a fásítások vonalán*.

Az *erdőtelepítés* elsősorban a mezőgazdaságilag gazdaságosan és tartamosan nem használható parlagokon, sovány, sekély talajú, köves, kaviccsos, futóhomokos területeken, általában a kopárokon történik. Erdőművelési követelményeik és lehetőségeik felmérése során kiadós lehetőségeket biztosíthatunk majd a fenyvesítés számára. Időálló eredményeket csak megfelelő talajelőkészítéssel lehet elérni. Tervezéseink során mind erre, mind a szukcessziós folyamatok korszerű felismeréseire (pl. előcserjesítés) kell támaszkodnunk. Az eredménytelen végrehajtás felesleges költségtöbbletet jelentene a népgazdaság számára, ugyanakkor növédekkieséssel járna és aláásná a tervező erdőgazdaságba vetett bizalmat.

Igen lényeges az erdősítési, erdőtelepítési anyag helyes megtervezése, jó minőségű megtermelése és kifogástalan állapotban, gyorsan történő eljuttatása. A fenyők származási körzeteinek gondos betartása, a jó vetőmag, a megfelelő csemetekertek, a rövid szállítási távolság és a gondos csomagolás a siker zálogai.

Ne feledkezzünk el az *elegyes telepítések* tervezéséről. Ne azért ültessünk a fenyők közé tízezrével vadalmát és vadkörtét, mert ezekből feleslegünk volt. Válogassuk össze a termőhelynek leginkább megfelelő lombfajok csemetéit és úgy elegyítsük azokkal leendő fenyveseinket, hogy a kezünk munkája nyomán kialakuló állományok bizonyítsák szaktudásunkat.

Múlhatatlan, hogy az *erdészeti propaganda is kivegye az erdőtelepítések*ből a maga részét. A kopárok nagy része ma is a lakosság hasznosított legelőterülete. Fásításuk könnyen ellenzésre talál. Beszédes bizonyíték a felvilágosítás hiányára és szükségességére a nagyrédei tavaszi vízkár, mely a talajerózió következménye volt. Előzetes meggyőzés nélkül — erdőn kívül — még a kopárok fásítását sem helyes erőltetnünk.